

EKONOMİ POLİTİK

Erinç Yeldan, 3 Haziran 2015

Seçime Doğru Ekonomi

Genel seçimlere dört gün kaldı. Seçime doğru AKP'nin 2003'ten bu yana ekonomi alanında elde ettiği sonuçları ve Türkiye'nin 2015 itibariyle iktisadi konumunu bir kez daha anımsamanın önemli olacağını düşünüyorum.

2003-2014 arasında Türkiye ekonomisinin ortalama yıllık büyüme hızı yüzde 4.7 olarak gerçekleşti. Söz konusu oran, hatası-sevabıyla tüm Cumhuriyet dönemi büyüme ortalaması olan yüzde 4.9'un altındadır. “*Ekonomik büyüme mucizesi*” söylemlerinin bu seçimde yer alamayacağı açıktır.

Türkiye'de 2008 küresel krize değin 5 senelik dönemde ortalama *reel faizler* yüzde 11.8 düzeyinde olmuştur. Yüksek reel faiz politikası AKP ekonomi idaresinin ana kurgusu olarak sürdürülmüş; bu sayede küresel piyasalardan yüksek hacimli sıcak para akımları Türkiye'ye çekilebilmiştir. Özendirilen spekülasyon sıcak para girişleri sayesinde dövizin TL fiyatı ucuz tutulabilmiş, Türkiye bir ucuz ithalat cennetine dönüştürülmüştür. Oluşan dış açık borçlanma yoluyla kapatılabilmiş ve Türkiye'nin 2003 başında 129 milyar dolar olan toplam dış borç stoku, 2014 sonuna gelindiğinde 3 misli artarak 403 milyar dolara çıkmıştır.

Dış kırılganlık derinleşirken ulusal sanayinin ithalat bağımlılığı artmış, ithalat baskısıyla birlikte ara malı ve yatırım malları sanayileri çökertilmiş ve sanayinin milli gelirden aldığı pay yüzde 25'ten, yüzde 16'ya gerilemiştir.

Gelir dağılımındaki bozulma, bir sadaka sistemine dönüştürülmüş olan “sosyal yardım” programları ile yamanmaya çalışılmış; ancak sürekli olarak yoksulluk ve işsizlik üreten bu spekülasyon büyüme süreci yoksullukla mücadelede kalıcı bir başarı elde edememiştir. TÜİK verilerine göre 2013 itibariyle yoksulluk sınırında, aylık geliri 579 TL'den az olan 21.9 milyon; aylık geliri 330 TL'den az olan 6.7 milyon kişi bulunmaktadır.

1980 sonrasında uygulanmasına hız verilen neoliberal politikalar sonucunda sağlık ve eğitim hizmetleri birer ticari metaya dönüştürülmüş, “orta sınıfların” kendilerini yeniden üretebilmelerinin en önemli aracı olan sağlık ve eğitim olanakları kısıtlanmıştır. Türk Tabipler Birliği verilerine göre Türkiye'de 2012 yılında gerçekleşen 72 milyar 820 milyon TL toplam sağlık harcamasının yüzde 79,5'u, yani 57 milyar 892 milyon lirası şahıslar tarafından sağlanmıştır. Kişi başına yıllık 1.009 TL olan sağlık harcamasının, 785 lirası kişilerin kendileri tarafından yapılırken, yalnızca 224 TL'si devlet tarafından karşılanmıştır.

Diğer yandan, OECD verilerine göre ilköğretimde öğrenci başına toplam 1,860 dolarlık eğitim harcaması ile Türkiye, OECD'de 7,974 dolar olan ilköğretim harcaması ortalaması ile karşılaştırıldığında, son sırada yer almaktadır. Orta öğretimde ise Türkiye'de öğrenci başına eğitim harcaması 2,470 dolar düzeyinde iken, aynı rakam OECD'de 9,014 dolara ulaşmaktadır. 15-29 yaş arası “genç” nüfus içerisinde eğitimde bulunan kişiler sadece yüzde 32 iken, aynı oran OECD'de yüzde 47'ye çıkmaktadır.

Gözlem ve veriler çoğaltılabilir: sürdürülemez enerji politikaları, “önce inşaat sonra çevre” anlayışıyla katmerlenen çevre sorunları, üçüncü dünya kapitalizminin kaçınılmaz iş cinayetleri... Bunları teker teker sıralamak elbette bir köşe yazısının sınırlarını zorlayacaktır.

Bütün bu gözlemlere dayanarak yazımızı daha evvelce bu satırlarda vurguladığımız bir özet aracılığıyla sonuçlandırılm: 2008 öncesine değin küresel piyasalarda ucuz döviz bolluğuna aldanarak, yüksek faiz aracılığıyla yurt içine çektiği sıcak para akımlarının büyümesine kapılan AKP ekonomi idaresi, şimdi çareyi imar rantlarına ve inşaat sektörünün karlarına dayandırılan yeni bir sanal büyüme öyküsünde aramaktadır. Ancak, bugüne değin olağan dışı tempoda dış borçlanma sayesinde yaratılan makyajlanmış ekonomik başarı masalının temelleri artık çökmüştür.

Geçen haftaki yazımda geçen otomotiv fabrikalarındaki sömürü oranı hesaplamalarının kaynağını bir ihmalim nedeniyle yanlış göstermişim. Söz konusu verilerin değerli çalışma arkadaşım Profesör **Ahmet Tonak** tarafından gerçekleştirildiğini öğrendim. Bu ihmalim için kendisinden özür diliyorum, emekleri ve hoşgörüsü için kendisine ayrıca teşekkürü borç biliyorum. Ahmet hocanın verilerine daha ayrıntılı biçimde *Sendika.org* sitesinden veya <http://bit.ly/1Gw8zJe> adresinden ulaşılabilir.